СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 28. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 4. лютого, 1930. VOL. XXXVIII. No. 28. Jersey City, N. J., Tuesday, February 4, 1930. THREE CENTS.

БІРЖЕВА СПЕКУЛЯЦІЯ І НОВІ МІЛІОНЕРИ

ВЕЛИКІ ДОХОДИ З БУМУ В 1928 РОЦІ.

ВАШИНГТОН. — Урядово подають фінансовий звіт з доходів, які одержала державна каса на протязі 1928 року. Розрахунки покінчено з днем 31 серпня 1929 р.

З нього виходить, що число людей, котрих річний дохід виносить понад $1,000,000, зросло з 206 на 496. В 1927 р. було 11 осіб, котрих дохід виносив річно понад пять міліонів долярів, а в 1928 р. було їх 24.

На біржевій спекуляції заробили спекулянти в 1928 р. $4,786,512,771, подвоюючи в той спосіб дохід з попереднього року.

Міліонери заплатили в тім часі податку на суму $178,525,968.

В 1928 р. було 42,613 осіб, котрі заробляли річно понад $50,000. А 3,114,489 осіб заробляли між $3,000 і $5,000.

Статистика нічого не згадує за часи по бумі, коли то наступив крах на біржі та застій у продукції й велике безробіття. Про це довідаємося аж за рік.

СИДИТЬ НА БОЧЦІ З ПОРОХОМ.

ОБОРН. — Джан Гофман, новий директор оборнської вязниці, заявив, що як довго треватиме розправа проти 6 вязнів, обжалованих за вбивство підчас останнього бунту, він не знає, що може кождої хвилі статися в тюрмі. Він каже, що й без того ніхто не може бути ніколи певний за спокій у тюрмі навіть в нормальних обставинах. Але, каже Гофман, за Божою помічю і при помочі 60 жовнірів, які стережуть тюрми, він якось уже дасть собі раду.

МОКРЕ НЮ ДЖЕРЗИ.

ВАШИНГТОН. — Републиканські лідери з стейту Ню Джерзи рішили вплинути на амбасадора Двайта Морра, щоби він заявився отверто за модифікацію акту Волстеда. Інакше не перейде його вибір на сенатора, бо Ню Джерзи мокре. Ті, що стоять близько Морра, кажуть, що він не згодиться зложити таку заяву.

ОСТОРОЖНО З ГАЗОМ.

БАЛТІМОР. — Двоє старушків з сином загинули підчас сну, затроєні газом, який продерся з подіравленої газової рури. Десять инших осіб відвезено до шпиталю.

КУКУРУДЗА, ЯКА ДОЗРІВАЄ ЗА 110 ДНІВ.

НЮ ГЕЙВЕН. — Д-р Донелд Джонс, науковий дослідник, виховав новий рід кукурудзи, яка дозріває на протязі 110 днів. Цей винахід має велике значіння, бо хоронить кукурудзу перед вчасними морозами, які наносили фармерам міліони шкоди.

ЗА АҐЕНТУРИ ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК. — Соціялістичний провідник Нормен Томас порушив учора справу бюр посередництва праці. Він підніс, що Канада має 69 таких бюр, в яких можна дістати працю безплатно. Знову нюйорський стейт, який має більше людности як ціла Канада і є більш промисловий, має всього тільки 11 таких безплатних бюр. А відсутність таких бюр дається болючо відчувати головно в теперішних часах великого безробіття й убожества.

ІНАВҐУРАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА.

МЕКСИКО СИТІ. — В середу наступить інсталяція нового президента Ортиза Рубія. Інавґураційні торжества вже почались і треватимуть цілий тиждень. Вчора влаштовано велику маніфестацію, яка закінчилась улюбленою мексиканською виставою, себто боротьбою биків.

БАНДИТИ ҐРАСУЮТЬ.

ШИКАҐО. — Місто банкротує, але бандити тим не гризуться. За неділю занотовано 40 вломів. Крім того бандити вбили ізза конкуренції славного бандита Джозефа Каду. Вбили і Розенгайма, бо той забогато знав бандитських тайн. На того послідного впало підозріння, що він доносить поліції, тому й убито його.

БОРОТЬБА З КУРЕННЯМ.

ВАШИНГТОН. — Щораз більше людей курить, жінки ще більше від мущин. Все це ізза приманчивих, але фальшивих оголошень, якими послуґуються тютюневі фабриканти. До такого пересвідчення прийшла Рада Поміркованости Методиско-Епископальної Церкви. Тому саме ця інституція рішилася повести кампанію за те, щоби тютюн підпадав тій самій контролі, що й пожива, коли ходить про оголошення.

АЛЬКОГОЛЬ І ЛІКАРІ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Никлас Батлер, президент Колюмбійського університету, заявив, що обмежування лікарів у видаванню рецепт з дозволом на алькоголь для пацієнтів являється неконституційною, нерозумною і аморальною поведінкою.

КОЦАЙ ВСЕ ЩЕ ПЕРШИЙ.

НЮ ЙОРК. — Українець Юрій Коцай держиться далі на першім місці у пливацьких змаганнях, які влаштовує „Інтерколіджієйт Свиминґ Асосієйшен". Коцай є капітаном Роджерської дружини.

МІЛІОН ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ.

НЮ ЙОРК. — Весняна наука вже розпочалась. До 600 міських шкіл вернуло 1,060,000 дітей.

ПОВСТАННЯ В СРСР.

З Царицина прийшли відомости, що в царицинськім окрузі вибухло селянське повстання. Це повстання вибухло несподівано, без всякої підготовки й організації, викликане стихійною ненавистю селян до комуністів. Повстанчий рух охопив кільканацять сіл і тривав кілька днів, після чого відділи червоної армії здавили його, заливаючи кровю полумя бунту. У повстанню взяло участь кілька козацьких станиць і хуторів. Повстанці вбили кількох радянських урядовців і прислужників чрезвичайки.

„Дні" доносять, що навіть серед робітництва в Царицині кипить ненависть до большевиків і що ці робітники солідаризувалися з повстанцями.

ТЕРОР НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

З Київа повідомляють, що в грудні на радянській Україні арештовано 2,000 осіб, з цього 200 в Києві. Підчас Різдвяних Свят радянська влада зміцнила переслідування автокефальної церкви й арештувала одного епископа і 30 священиків. Збільшення терору викликає серед населення реакцію і в останніх днях радянська преса щораз частіше пише про вбивства комуністів на селах. У деяких селах Київщини селяне, узброєні в сокири і коси, нападали вночі на радянські установи. Тому, що комуністи все живуть в небезпеці, радянська влада заасекурувала проти нещасливих випадків 5,000 комуністів, що працюють на селах.

САМОГУБСТВО ШКІЛЬНОГО ІНСПЕКТОРА В БОРЩЕВІ.

Дня 10. січня ц. р. у Борщеві застрілився інспектор народніх шкіл, Казимир Добровольський. На столі залишив він лист, у якому пише, що причиною самовбивства була знеохота до життя.

ОРҐАНІЗАЦІЯ 10-ТИРІЧНИХ ШКІЛ НА УКРАЇНІ.

Щоб забезпечити ВИШ-і підготованими контиґентами, Рада Народніх Комісарів ухвалила розгорнути на Україні сітку трудових шкіл з 10-тирічним терміном навчання. Ці школи будуть індустріяльно-технічного напрямку. Ці 10-тирічки вперше 1931—32 рр. дадуть 1,860 випусників, підготованих до ВИШ-ів.

ЛІКАР-ЧУДОТВОРЕЦЬ.

В Буенос-Айрес (Арґентина) оголосили недавно часописи, що там приїде „лікар-чудотворець", який протягом одної години зменшить вагу пацієнток о 4 кг. В день його приїзду зароїлася його світлиця від безлічи багатих Американок, що хотіли схуднути. Пізніш покоївка „чудотворця" просила усіх пацієнток розібратися й ждати на перебіг курації в „чудотворнім кабінеті". Та задовге чекання перемінилося в розпуку. Показалося, що „чудотворець" позабирав усі річи своїх пацієнток і втік. Однак він сповнив свою обіцянку, бо після крадіжи ґардероби кожна з добронадійних і легковірних пацієнток абсолютно мусіла втратити 4 кг. на своїй вазі, коли не більше.

ДУХОВЕНСТВО НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ БЕЗ ТЕЛЕҐРАФІВ, ТЕЛЕФОНІВ ТА БЕЗ ПОЧТИ.

Харківські почтарі і телеґрафісти на одних зборах постановили, що відтепер вони не будуть обслуговувати „дармоїдів і паразитів", що називають себе священиками, і почнуть бойкот проти духовенства. Збори домагаються від радянського уряду, щоби заборонити духовенству пересилати почтою релігійні книжки та переписуватись чи телеґрафувати в релігійних справах.

АНТИФАШИСТІВСЬКА ЗМОВА В ПАРИЖІ.

„Н. Фр. Прессе" повідомляє, що в Парижі поліція викрила тайну італійську організацію, яка працювала проти фашистівського уряду в Італії. Арештовано бувшого редактора Тарчіянія і журналіста Кіянча та бувшого соціялістичного посла Сабелія, який є членом екзекутиви II. Інтернаціоналу. Підчас ревізії сконфісковано 7 пакунків вибухового матеріялу та ріжні документи, з яких видно, що до цеї організації належало 150 італійських емігрантів демократів, невдоволених фашистівським ладом в Італії.

ВЛОМ ДО ПОДІЛЬСЬКОГО СОЮЗА КООПЕРАТИВ В ТЕРНОПОЛІ.

В ночі з неділі на понеділок, 29. грудня м. р., невислідженi справці вломилися до льокалю Подільського Союза Кооператив в Тернополі в реальности філії „Просвіти" при вул. Міцкевича 11, сподіючися знайти там більшу суму грошей, бо якраз Союз на днях мав одержати більшу вплату. Грошей вломники не знайшли, а з каси забрали тільки векслі, які і покинули на вулиці перед льокалем і які позбирав патролюючий постерунковий поліції.

НІМЕЦЬКІ КОЛЬОНІСТИ ІДУТЬ ДО КАНАДИ.

Німецька преса повідомляє, що 3,000 німецьких кольоністів, котрі покинули СРСР й опинились у таборі в Мелліні в Німеччині, дістали дозвіл переїхати до Канади. Кошти переїзду цих кольоністів покриває німецький уряд та ріжні гуманітарні німецькі товариства. Від кількох днів лікарі переглядають цих кольоністів і видають посвідки для тих, що можуть дістати візи на виїзд до Канади. Деяка скількість кольоністів буде допущена і до Бразилії.

ДИТИНА З ДВОМА ГОЛОВАМИ.

В Лодзі в родині Александровичів уродилася дитина з двома головами. Одна голова більша, друга менша. В обох, як ствердили лікарі, находиться мозок, через що операція дитини не вдаласяб.

ОРҐАНІЗАЦІЯ АКАДЕМІЧНОГО МІСТЕЧКА.

В районі коло Павлової дачі харківська міська рада нарізала ділянку землі, де будуватимуть академічне містечко. Там розмістять всі ВИШ-і сільсько-господарської ґалузі, досвідні поля та инше.

РОЗСТРІЛИ В СРСР.

„Правда" повідомляє, що в Бек-Буклі в Туркестані відбувся процес проти 65 „басмачів", себто членів антибольшевицької повстанчої ватаги. Суд засудив 20 обвинувачених на кару смерти, а інших на досмертну вязницю.

КОМУНІСТИЧНОГО ПОСЛА ВИНЕСЛИ З СОЙМУ.

На засіданні польського сойму дня 10. січня комуністичний посол Рошак вийшов на трибуну та став промовляти, хоч віцемаршалок Четвертинський не дав йому голосу. Пос. Левандовський (НД) на силу усунув Рошака з трибуни. Колиж Рошак знову вийшов на трибуну, віцемаршалок виключив його з засідання, а коли це не помогло, маршалківська сторожа винесла Рошака з соймової салі.

НЕБУДЕННА ПОШАНА ДЛЯ ПАМЯТИ БАТЬКА.

„Рідна Школа" одержала на днях від п. Валерії Білявської з Ракієчика 400 зол. з такою допискою: „Щоби вшанувати память нашого дорогого і незабутнього батька, бл. памяти Антона Стафіняка, котрий понад все любив свою вітчину— складаємо чотириста золотих на „Рідну Школу": Антін і Анна, Віктор і Анна, д-р Юрій і Марія — Стафіняки, — інж. Евген і Маруся зі Стафіняків Гузар і Валерія зі Стафіняків Білявська. Радваниці (Чеський Шлеськ) в грудни 1929".

ЗА ДВОБІЙ ДО ВЯЗНИЦІ.

Дня 9. січня у варшавськім суді відбулась розправа проти Станислава Штрумпфа Войткевича, співредактора „Курера Варшавского" обвинуваченого в тому, що минулого року у двобою застрілив Олександра Завадського, директора кредитового банку у Варшаві. На розправу покликано жінку обвинуваченого, яка була причиною двобою між убитим Завадським і Войткевичем. Обвинуваченого засуджено на півтора року вязниці.

ШКОЛА ДЕТЕКТИВІВ У ЛЬВОВІ.

Львів дістає першу школу детективів, які будуть стояти на услугах поліції. Головними учителями тої школи будуть відомі детективи львівської поліції Альойс Соболя і Кароль Рідлер. Школа детективів полагоджує всякі судові і карні справи, заховуючи при тім безоглядну тайну.

БЕЗРОБІТТЯ В ЕВРОПІ.

Статистика виказує, що в грудні 1929 р. в Англії було 1,346,000 безробітних, цебто 11 проц. усіх робітників, в Німеччині в грудні було 1,346,000 безробітних, то є 13,8 проц. робітників було без праці, в Австрії 168,000 безробітних, в Польщі 94,000, на Мадярщині 15,185 безробітних. Загально безробіття в Европі зросло в останнім році дуже значно, бо 1928 року в грудні в Англії було 9 проц. безробітних, в Німеччині 11 проц. безробітних, Польща мала перед роком 80,000 безробітних, Австрія 155,000, Мадярщина мала в грудні 1928 року 80,000 безробітних.

В РОСІЇ ЖЕБРАЦЬКІ ГОСПОДАРСТВА ЗВУТЬСЯ КУРКУЛЬСЬКИМИ

ЦЕ ТОМУ, ЩО ВОНИ ІНДИВІДУАЛЬНІ. КОЛЄКТИВАМИ БУДУТЬ ЗАРЯДЖАТИ ВІЙСЬКОВІ ЛЮДЕ.

МОСКВА (СССР). — Тепер у Росії ведеться завзята „клясова війна" в селах. Декретом ради народних комісарів наказа всіх селян „кулаків" виселити з їх з хат та з сіл, щоби вони не шкодили переведенню колективізації сільського господарства. До колективів бувших „кулаків" приймати заборонено. Остаточно заборонено винаймати землю для хліборобства, або наймати до господарств робітників.

Усе майно „кулаків", разом з їх хатами й дворами, передається колєктивам. Воно поступає до колєктивів як дарунок для бідних селян, котрі вступають у колективи. Терміном „кулак" називають селян точно неозначеної заможности й годі сказати властиво, хто в Росії називається куркулем.

Деяке зрозуміння заможности „кулаків" може дати закон 1928 року про оподаткування селянства. Цей закон називає „кулацькими господарствами" всі ті господарства, котрі провадяться окремими селянськими фаміліями й продукують на рік не менше, як на 250 долярів харчових продуктів, коли відчислити з загальної вартости продукції по 10 долярів на кождого члена господарства. Ці десять долярів на одного члена „кулацького господарства" обчисляється на 700 долярів річної продукції разом з живим господарським ремanентом.

Військовий комісар Ворошілов виділив з армії 100,000 військових, які будуть післані в села для організації колективних господарств і для керування ними. На фабриках і заводах заводиться грошову кару на робітників у випадках, коли при роботі вони псують матеріяли або машини по недогляду. Кару можуть накладати у висоті до одної третини заробітної платні.

ПЕРШИЙ АРЕШТ В СПРАВІ КУТЕПОВА.

ПРЕСА ДАЛІ НАПАДАЄ НА РАДЯНСЬКЕ ПОСОЛЬСТВО В ПАРИЖІ.

ПАРИЖ (Франція). — Поліція затримала жінку російського робітника, Людмилу Победоносцеву, запідозріваючи, що вона є тою женщиною, яка нераз розмовляла з фіктивним поліцаєм, котрий брав участь у захопленню ґенерала Кутепова. Победоносцева відпекується від цієї справи й ґоворить, що вона їздила недавно до Берліна. Вернувшися звідти, вона покинула працю в перфумерській фабриці й почала жити досить роскішно. Це вона пояснює тим, що в Берліні одержала спадщину від дядька свого мужа. Але поліція вважає її радянською аґенткою, бо найближча її приятелька, Івановичова, є жінкою голови большевицької секретної розвідки в Берліні.

У Победоносцової знайшли такесаме футро, в якому була одягнена та жінка, котра допомогала захопленню Кутепова. Французька права преса продовжує свої напади на радянське посольство й домагається персональної відповідальности посла Довгалевського за Кутепова. Також ґазети домагаються поставлення справи Кутепова в парляменті, що може привести до розриву Франції з Росією.

Експерти юристи кажуть, що не можна робити обшуки радянського посольства, як цього домагаються ґазети, не маючи підстав для проголошення війни Росії, що мусить бути в наслідок ревізії посольства.

ВІДМОВИВСЯ ВІД ДВОБОЮ.

МАДРИД (Еспанія). — Бувший міністер справ внутрішніх, князь Альмодовар, який був міністром у правительстві, котре Прімо де Рівера повалив, прийшовши до влади, тепер викликав де Ріверу на двобій. Князь Альмодовар уважає себе ображеним за ту критику його діяльности, як міністра, яку зробив Прімо де Рівера пять років тому. Тоді князь написав виправдання, але цензура не пропустила його до ґазет.

Тепер з упадком Прімо де Рівери князь викликав його на двобій за образу чести. Прімо де Рівера визову не приняв, бо не вважає себе особисто відповідальним за свою діяльність на становищу державного мужа.

БОМБА В МУЗЕЮ.

ЛОНДОН (Анґлія). — В британійському музею, в індійській кімнаті, де тепер виставлена неоціненої вартости колекція індійських цінностей, знайшли бомбу. Експерти кажуть, що бомба була начинена вибуховими матеріялами. В разі вибуху вона була би завдала необчислиму шкоду Індії та Великобританії взагалі.

Таємна поліція зі Скотленд Ярду веде пильне розслідування цієї справи. Про бомбу телефонічно повідомив завідателя музея якийсь невідомий Алі Хан. Тому припускають, що бомба була підложена лише „для жарту".

ГРОЗЯТЬ СТРАЙКОМ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Робітники ткацьких фабрик в Олдгамі грозять страйком ізза непорозумінь з властителями фабрик. Робітники двох фабрик повідомили, що у вівторок вони припиняють роботи на фабриках і виходять на страйк.

Непорозуміння виникли ізза звільнення частини робітників з фабрик.

МАСАРИК НЕ УСТУПАЄ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Масарик говорить, що він не уступить зі становища президента републики поки не скінчиться термін, на який його вибрано. З нагоди старого його віку (80 літ) стала росповсюднюватися чутка, що Масарик задумав уступити. На заступника собі він бажав би бачити Бенеша, який разом з ним багато працював над створенням чеської держави.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 6, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Загряниці:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БІДА З ПОРАДАМИ.

В листах, які надіслано до редакції старокраєвого часопису „Український Голос", подибуємо між иншими порадами ось що:

„Не пишіть нашому хлопові про манджурську війну, про репарації, про систему світової політики, про техніку звукової фільми, про мистецтво, все це його нічого не обходить. Пишіть йому про це, що його інтересує, про коні, корови і свині, пишіть йому тільки про світ його вузького подвіря, бо все, що лежить поза тим подвірям „хлопа" не торкає".

Не згадувалиб ми про це, колиб на днях не одержали подібної поради від одного з наших читачів, який кривдується, що ми не помістили його лайливого допису, а зате містимо довжезні статті „збанкротованих політиків про ріжні европейські чи які инші справи які робітника не обходять". Дописуватель є тої думки, що коли „простий робітник намучиться і напише допис, то він повинен бути рішучо поміщений, бо це робітнича справа". Бо „коли пани можуть дописувати, то чому відмовляється місця робітникови на такі справи, котрі його обходять".

Признаємо разом з „Українським Голосом", що є богато таких часописів, які йдуть під смак того рода дописувателям, які замісць своїх читачів підносити, виховувати і навчити чогось путнього, знижають себе до рівня таких дописувателів, для яких особисті порахунки чи дрібні спори в громаді чи організації являються „робітничою справою", про яку повинні знати десятки тисяч людей, які читають часопис.

Кождий часопис шанує своїх дописувателів. Хто мав коли до діла з газетою, той знає, скільки труду завдають собі по редакціях, щоби дописувателя виробити і задержати при часописі. А вже особливого труду завдає собі наш орган, який здебільша має як кореспондентів з місць самих таки робітників, у писанню мало, або й цілком не вироблених. Все, що нам надсилають такі дописувателі й що тільки надається до перероблення і друку, ми радо приймаємо й містимо. Нема випадку, щоби відпав допис, в якім пишеться про дійсну робітничу справу. А як були би ми вдячні нашим читачам, колиб вони слухали наших просьб і писали нам про своє робітниче життя-буття. Ми вже подавали кілька разів спомини з майнерського життя, але деж поділися робітники, які працюють по инших галузях промислу?

До своїх фахових дописувателів ми ставимо инші вимоги. Ті мусять писати на зазначені нами теми і порушувати такі проблеми, з якими український робітник повинен бути ознакомлений, які сталять його характер і волю, звертають його до поступу, а в нашій національній справі до боротьби за свою державу.

О. Сновида.

ЩО ДІЄТЬСЯ НА ВОЛИНІ.

Політика польська на Волині підводить — з нагоди нового року — свій біланс.

Певно, що тяжкий сей біланс для українства. Кольонізація зайшлим елементом наших земель, переслідування „Просвіт", нищення нашого шкільництва, нарешті терор політичний, замикання до вязниць тисячів селян нібито за комунізм, — все се невеселі прояви! Але... не дуже чого мають веселитися і Поляки. Ніби й „розполітиковані „Просвіти" позамикано, і „вивротові елементи" унешкідливлені і „льояльних Українців" зорганізовано, а всеж тривога за „креси"!

В чомуж річ? Передусім в тому, що **не удається жадними способами зпольонізувати край.** „Просвіти" одні замкнені, але другі ще істнують. Шкільництво польонізується, але по селах відкриваються приватні школи, по 7—10 учнів, які по закону мають право істнувати. Мимо сього їх замикають, але на їх місця закладають нові...

Не йде і з осадництвом Мазурів. Перед війною приватні власники-Поляки посідали 25 відсотків цілого обшару землі на Волині. А тепер — по прилученню Волині до Польщі — обшар землі в польських руках виносить заледви 15 процент. І стан той безнастанно погіршується. Іде парцеляція більших маєтків; а при тій парцеляції не завше перестерігається засада, що була колись „догматем народовим", — щоби з рук польських не віддавати землі в руки непольські. Не дивно отже, що статистика урядової парцеляції за минулий рік є для Поляків „застрашаюча". Отже в тім році з урядової парцеляції **набуло землю коло 80 проц. православних, а ледви 18 проц. Поляків.** Се змушує пресу польську на Волині бити на сполох проти „ліберально-абсурдальної толеранції" властей супроти неполького населення...

Так як в шкільництві й в економіці, такі самі неуспіхи виказує польська експансія і **в політиці на Волині.** Спершу гаслом дня було — знести український елемент і баста! Та не повелося. Тоді зачалася своєрідна волинська „украінізація", себто гуртовання „льояльних" Українців довкола білого орла. Повстали „Рідні Хати" в Луцку, „Основи" в Ковлі, славнозвісний Петя Певний розташувався на Волині з своєю „Українською (?) Нивою", зачали тягнути до „єдинки" Українців при виборах, навіть одного посла „українського" (Богуславського) втягнено до клюбу одинкарського в соймі і т. ин. І щож? Показується, що нічого з нічого з тої „поєднавчої" політики не виходить. Зорганізовано пару хрунів, але людність українська до тих хрунів горнутися не хоче. Преса польська на Волині бідкається, що та „умірковена група українська" „позискує мало зволенніків", що ніхто її не слухає, ні її газет не читає, ані до її партії не вступає... Огірчене українське суспільство замкнулося в собі; а **замкнувшися в собі, замкнуло польським чинникам дорогу до українського народу Волині.**

Тепер, як воєводу волинського (Юзефського) призначено міністром внутрішних справ в новім кабінеті Бартля, чекають нового наступу польського елементу на Волинь. Бо Юзефський, котрий уродився на Україні, і був міністром у Петлюри, знає справу українську, ненавидить її і — боїться. Він певно обдумає способи нові, її „остаточної" ліквідації на Волині. Але едине чи се йому вдасться. Як показалося дотепер, польський наступ іде лише пробоєм і силою, **творчо ж нічого не вносить; не вносить нічого, що моглоб приєднати до нової держави — український елемент.**

Зачнеться нова боротьба, але висід її напевно не буде страшний для Волиняків. Щоби лиш витримали так, як тримали досі, зберігаючи переказаний дідами свій стан посідання.

Правда, можливий ще й инший „цуг", инше потягнення. Бо новий кабінет Бартля заложено під знаком „поєднання" з суспільністю, з соймом. В новім кабінеті вже нема міністра судівництва Цара, сторонника „сильного курсу" і „організатора" скандальних останних виборів до сойму; нема Морачевського, міністра публичних робіт, зненавидженого соціялістами; нема міністра рільництва Незабитовського, великого земельного власника, з якого були незадоволені селянські клюби. Отже **„поєднання"! Але поєднання з польською суспільністю; для Українців - Волиняків (як і инших) се „поєднання"** виразиться хіба в організації нової хруняди серед нашої суспільности. В тім відношенню здається в кабінеті і почтать міністра Юзефського, що має свій „стаж" і „досвід" на Волині.

Але — так як справи тепер стоять, сей „новий" курс нового кабінету напевно стріне стара невдача.

ЦЕНЗУСОВІ КАРТИ ВЖЕ ВИКІНЧЕНІ.

Цензусове бюро в Вашингтоні вже виготовило картки, по яким буде переводитися перепис населення Злучених Держав. При переписі буде поставлено 24 питання й деякі між ними нові, як наприклад про власність та вартість дому, про радіо-апарати та про вік в часі першого подружжа, одружених осіб і ще кілька. З перепису виключається питання про мову батьків та матерей тих, котрі народилися в Америці. Про національну мову будуть питати лише емігрантів, себто тих, що вродилися поза межами Злучених Держав.

Відповідь повинноси давати на всі питання правдиву й нема чого боятися, що хтось використує дані перепису чи для оподаткування, чи для чого иншого. Всі переписні картки й відомости про окремих осіб будуть триматися в секреті й до них ніхто не буде мати доступу, крім тих урядників, які будуть робити переписні обчислення. Всі матеріали зберігатимуться в цензовому бюрі й жадна инша держава, чи приватна інституція ними не буде мати права й можливости користуватися для своїх цілей.

Всі, що будуть притягнені до переписної роботи, зобовязуються відомости, записані чи розроблюємі ними про окремих осіб, тримати в секреті. Правительство це робить завжди дляттого, щоб уможливити населенню давати про себе точні відомости, не боячись того, що ними може скористуватися податковий уряд, чи якийнебудь инший. Тому кождий може сміло давати правдиво відповідь на всі поставлені питання.

Державі ходить про потребу довідатися про склад її населення. Треба знати загальну скількість населення, поділ його на мужчин та жінок, поділ по групам відповідного віку, по заможности й т. д. Всі відомости, які має дати перепис населення, потрібні державі для вироблення правильної економічної, фінансової та иншої державної політики, котра найбільше відповідалаб інтересам всього населення. Питання про доми, радіо-апарати, хто де працює, тощо, мають показати урядові й населенню Америки заможність населення, а також недомагання, які треба направити та усунути.

Таксамо й відомости про рік прибуття до Америки, про відношення до горожанства, про те, чи хто має перші папери, чи ні, також будуть триматися в секреті й ніхто не зможе з еміграційного чи якого иншого уряду довідатися про окремих емігрантів. Отож і в цьому випадку, незалежно від часу чи способу прибуття до Америки, кожен може точно й отверто давати відповіді, не боючися за наслідки. Лише коли населення дасть точні й вичерпучі відомости, тоді уряд буде мати в свойому посіданню дані, які дадуть йому можливість створити точний образ становища й життя населення Америки.

На підставі даних перепису правительство та инші чинники зможуть виробити проєкти пляни урегулювання й поліпшення тих сторін життя населення, які цього потрібують. Отож від нас самих залежить давати такі відомости, щоби на підставі їх уряд міг створити дійсну картину життя населення, а не був уведений у блуд. Інтерес всього населення вимагає, щоби була відома дійсна правда про його життя, потреби та про всі відемні й позитивні сторони, а тому кожен з нас, у власних інтересах, зобовязаний давати точні відомости на запити переписних урядників.

Зокрема для нас, Українців, велике значіння має питання про **національну мову тих, котрі прибули до Америки.** Від нас буде залежати скількість записів мешканців Америки з національною мовою українською. Скільки наших свідомих людей назвуть правдиво свою матірню мову українську, а не яку иншу, стільки й буде записано Українців в Америці.Ося на цю сторону повинні звернути свою увагу всі наші свідомі громадяне та місцеві організації й національні діячі, щоби емігранти Українці по походженню не забули при переписі назвати свою рідну мову власним її іменем — українською мовою.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ДОЛЯРИ В ПОЛЬЩІ.

Польський державний банк каже, що він мусів узятися за надзвичайн. способи для здержання обороту фалшованих одно-долярівок. Се одно вже замітна заява. Звичайно держави чи банки обмежуються оповісткою, що така-а-такі фалшиві банкноти появилися. Для польського банку сього замало. Він приймає надзвичайні міри осторожности: хто предложить американську одно-долярівку до виміни, буде мусів предложити гарантію на письмі, де він її дістав, та згодитися взяти її назад, як вона покажеться неправдивою. Кромі сього на всякий случай він дістане за неї менче, якби він дістав за кождого доляра в великім банкноті.

Сим рішенцем польський державний банк змалював гарно фінансові порядки в польській державі. Банкові урядники, що не вміють відріжняти добрих банкнотів від злих. Банк, що карає посідачів добрих банкнотів за те, що хтось там фалшує ті банкноти. І все те в імя добра горожан.

ЗРІСТ СМЕРТИЙ ВІД АЛЬКОГОЛІЗМУ.

Одна велика американська асекураційна компанія каже, що число смертий від алькоголічного затроєння в 1929. році є 600 процентів висше, як воно було в 1920. році, себто в першому році прогибіції.

Рівночасно компанія підчеркує, що смертельність від алькоголічних затроєнь за той самий час у Канаді не зростала, ба навіть зменчалася.

Виходилоби, що зріст смертельности від алькоголічних затроєнь треба приписати краєвій прогибіції.

Се показувалоби на потребу великої обережности відділів запомогової організації в приниманню людий з нахилом до правильного зажиивання муншайну.

АМЕРИКАНСЬКІ „ЖЕБРАКИ".

Нюйорський мейор Вокер, з нагоди підвисшення йому мейорської пенсії з 25 на 40 тисяч долярів, говорив про потреба піддержування ріжних добродійних інституцій: „Маємо в місті ріжні сиротинці, доми для старих людий, захисти для невилічимо хорих, ріжні добродійні й запомогові організації, які завтра закрилиби свої двері для тих, що їх потребують, якби ми перестали їх піддержувати".

Досить вимовина відповідь демократичного мейора Ню Йорку тим, що вдаючи зі себе знатоків американського життя й звичаїв, вічно дорікають Українцям, що вони тільки жебраюуть.

ДУХОВЕНСТВО ЯК ПРОВІДНИКИ.

Генеральний секретар Пресвітеріянської Ради Християнського Виховання говорив недавно в Ню Йорку на презвітеріянській конвенції, що духовенство нинішне не надається до проводу церковою в „часи змеханізованої держави".

Нові часи вимагають нових провідників церкви, а тимчасом семинарії не достарчають відповідних священиків. Приспішене економічного процесу, говорив він, довело до зломання старих моральних правил. Новочасна церква мусілаби мати провідників, так само розумних, як мають модерні промислові й торговельні підприємства. Замісць сього теольогічні семинарії викидають тільки дрібну мірноту.

Вломник (розбив касу, та бачить, що вона пуста): А колиб так власника заскаржити, що вводить людий в блуд і обманює?

В. Будзиновський.

ЗАКОПАНИЙ СКАРБ

Оповідання.

(5)

— Вона не погана, навпаки, загарна для мого Сеня. І здорова дівка, і чесна і роботяща. Але... як би було на чім газдувати. Я її вибив йому з голови, бо він голий і вона гола. Поки вони були би тільки двоє, то було би ще пів біди. На прожиток заробили би бодай ось так, як ми оба заробляємо. Але де порука, що у Сеня буде, так як у мене, тільки один син? А як буде їх двоє, троє, пятеро; десятеро? Чи вони всі зможуть бути вуглярами, так як ось я? Хто зна, чи вже мені не урветься? Виж знаєте, що туди піде залізниця...

Трофим доміркувався, що **сусід прийшов сватати** свою Марину за Сеня, отже нарошне так балакав, щоби той, затрівожений чорною будучністю своєї дитини, сам залишив ту думку. Петрук добре зрозумів його, але не збитий з пантелику, промовив:

— А якби так ваш Сень взяв мою Марину? Була би дібрана пара.

Трофим видивився на сусіда і зразу не знав, що відповісти. Прикріпрти до муру бачив, що треба говорити отверто і ясно.

— Та я саме про вашу Марину. Не перечу, що Сень ліпшої не знайде. Перешкода лиш у тім, що і Сень і Марина мають лиш по десять пальців. Ви лише оберніть. Нехай Сень буде вашим сином, Марина моєю донькою. Чи ви голому синови позволилиб взяти голу дівчину?

Петрук знав, що і він таку дитину вибив би з голови свого сина, отже й бачив, що звичайним способом не зломити упору сусіда. Він зробив иншу пробу.

— Чи то гарно так, збаламутити дівчину, розкохати її і потому кинути?

— Ще не знати, хто кого баламутив і збаламутив. Не кажу, що ваша Марина, але й не скажу, що мій Сень. От, обоє молоді. сусіди, що днини бачилися, балакали. Самі не знали, до чого можуть зайти, як хто старший і розважніший не зілле їх зимною водою і не охолодить їх кров. Дякуйте Господеви, що я в пору перебив те безвиглядне кохання, а то було би зле скінчилося. Ви хіба знаєте, що таке зле кінчиться тільки для дівчини.

Петрук аж підскочив і крикнув:

— Моя Марина не з таких!

— Не сердьтеся, сусідо! Не гадайте, що я зле думаю про вашу Марину, або що хочу вас вколоти. Але залюблений парубок дуріє, залюблена дівчина таксамо дуріє. Як закипить кров, то чоловік тратить розум.

— Як Сень тепер піде до війська, то не буде нагоди дуріти і вдуріти. Як верне з війська, то дурійка вже не побрилися, то... [illegible] пошкодить.

— Слухайте, сусідо. Балакаймо, як розумні люде і як розумні батьки. Я люблю мого сина, ви любите вашу доньку. Якби вони пібралися, то будуть внуки... мої і ваші. Чи ви моглиби спокійно дивитися на нужду ваших внуків? Я не годен би дивитися на нужду моїх. Скажу вам ще одно. Мій Сень не цілком голий. Але те, що він дістане, буде мати вартість тільки тоді, коли бодай друге тілько донесе його жінка.

Петрук думав хвилю і каже:

— А відки ви знаєте, що моя Марина справді цілком гола?

— Поля не має. Якби мала бодай зо три морги, то може би зліпилося якє мале господарство. Решту заробили би...

— Як тепер ще не має, то може буде мати за які двари роки...

— Як хоче. нехай жде. Сень, як ожениться, то аж по трох роках. Тепер ще не має жадної на приміттю і гадаю, що за жінкою заже розглядатися аж тоді, коли вже верне з війська. Хіба би у місті спіймала його яка кухарка. Дуже тим не втішив би мене, але на таке я вже не пораджу.

— Чи й для нього не булоби ліпше, як би він за Марину не забував? Не так легко прийшлось би якій міській ліфирниді завернути йому голову.

Бабяк підвів голову і глянув на сусіда. Йому бачилося, що в послідних словах Петрука великий розум. Для молодих парубків місто справді великий небезпека. Вже неодного доброго хлопця звела й ущасливила якась міська помийниця. Справді було би ліпше, як би він через ті три небезпечні роки думав про якусь на селі і не так легко піддавався чарам міських баламуток. Розваживши се, Трофим сказав:

— Як ваша Марина справді буде що мати, так щоби разом з моїм хлопцем не зійшла на біду, то я перший скажу йому, „бери Марину"! Яж її знаю, бо вона виросла на моїх очах. Я її люблю, як мою дитину. Як не хочу, щоби мій син і його діти бідували, так не хочу біди Марини з її дітьми... Ви для Марини маєте гроші? Вашого грунту не рахую, бо то камінь.

Петрук почіхався в потилицю. Не знав, що відповісти, отже відповів виминаючо:

— Ви не кажете мені, що ви маєте для Сеня. Може воно так треба, отже я не настаю, щоби ви сказали. І у мене так. Тепер скажу вам лиш тільки, що ще заки Сень верне з війська, будете знати, як вивіную Марину. Абиа знав, що й як робити, мусів би вперід знати, для кого робити: для Сеня, чи для иншого. Коби знати. чи Марина має ждати на Сеня, чи мені для неї иншого шукати.

— Робіть, як знаєте. Я лише поблаю, щоби Сень не впав у сіти якої, що булаби ще гірша, як гола.

(Конець буде)

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПОШУКУЄМО 5 УКРАЇНЦІВ З $100.

УКРАЇНСЬКИЙ ХОР ІМЕНИ МИКОЛИ ЛИСЕНКА В ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ПЕРЕСИЛАЮЧИ $100 НА БУДОВУ ДОМУ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ, ПИШЕ:

НАША ПІСНЯ НЕ ВМРЕ, НЕ ЗАГИНЕ. І НЕ ЗАГИНЕ СЛАВА, ЯКУ ЗАЛИШИЛИ ПО СОБІ НАШІ СЛАВНІ БОРЦІ. НЕ ЗАГИНЕ І СЛАВА ПО НАШИХ ІНВАЛІДАХ, ЖИВИХ СВІДКАХ СЛАВНОЇ, ХОЧ КРІВАВОЇ МИНУВШИНИ. ЩОБИ ТУ СЛАВУ ЗАКРІПИТИ ТА ЩОБИ ПОСТАВИТИ ПАМЯТНИК ВДЯЧНОСТИ НАШИМ БОРЦЯМ, РІШИЛИ АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ ЗБУДУВАТИ ДІМ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ. І МИ, РАДІ, ЩО МОЖЕМО ДОЛОЖИТИ НАШУ ЦЕГОЛКУ ДО ЦЕЇ БУДІВЛІ, В НАДІЇ, ЩО ЩЕ ЗНАЙДЕМО БОГАТО ОХОЧИХ ДО ТАКОЇ БЛАГОРОДНОЇ ЖЕРТВИ, ПЕРЕСИЛАЄМО НАШУ ЛЕПТУ ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

OBYEDNANYE
P. O. Box 411, Philadelphia, Pa

Два моряки чваняться своїми пригодами.

— То я був богато дальше, ніж ти, — каже один — я був на самім кінці світа. Знаєш, там є така камяна стіна...

— Яка шкода, — перебиває його товариш — що ти не заглянув за цю стіну! Я там саме сидів і ловив риби.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ВИЛКС БЕРІ, ПА.

ЗБОРИ „ЛІҐИ".

На зборах Української Національної Ліґи Лузернського Повіту постановлено лищити на далі дотеперішну назву товариства та запропонувати Українцям з других повітів стейту зорганізувати подібні Ліґи, щоби відтак утворити спільну Ліґу на ввесь стейт. Далі піднесено потребу роблення протестаційних віч і зборів для пятновання комуністичних заходів для винищування української інтеліґенції на радянській Україні. Постановлено далі вести дальшу роботу для належитого відбуття бенкету дня 11. лютого.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

За українську радіо-програму для усього нашого загалу.

На вазив промовця з радіостації WAAT, з котрої завдяки українському базарови „Сурма" з Ню Йорку дістають Українці з околиці Ню Йорку українську музику і вокальну пісню, приготовлювану на кожду неділю котримсь з українських хорів з околиці Ню Йорку, зібралися прихильники радіо-руху минулої неділі, 26 січня 1930 р. в Українськім Домі, ч. 30 Іст 7ма вул. в місті Ню Йорку, щоби зріло застановитися над потребою поширення постійної української радіо-програми на всю українську громаду в Злучених Державах.

На нараду прибули представники громади: Ню Йорк, Джерзи Сити, Нюарк, Перт Амбой, Йонкерс, Асторія. Наради тревали від год. 3.35 пополудни до 8 години вечером.

Присутні обговорювали зовсім зріло справу, і прийшли до заключення: що українська радіо-програма не повинна лягти тягаром на одного чоловіка, себто на гром. Сурмача з Ню Йорку, котрий сам її финансує; що таксамо артистичну сторону не повинні виконувати самі лише хори з околиці Ню Йорку (їх є 7), бо се затяжко, коли приходиться ще й покривати кошти дороги хористів; що справа постійної радіо-програми має величезне моральне значіння, бо обєднує Українців живим словом кождої неділі; що власне ізза сеї важної — обєднуючої — причини треба поширити сю програму на ввесь український загал в Злучених Державах; що се можна осягнути, коли забезпечиться якусь сильнійшу радіо - стацію, котра моглаби пересилати звуки рідної пісні аж до Шикаґа на північ і Сейнт Луїс на захід; що також треба дібрати артистів-солістів до помочи теперішним хорам; що ізза сього великого значіння удержування стації й евентуально нагороду для артистів повинна дати ціла українська громада в Злучених Державах.

Присутні згодилися на таку програму однодушно, звязали себе в Українсько-Американську Радіо - Орґанізацію (Ukrainian-American Radio Organization), вибрали трох членів до поширення пропаґанди для сеї справи посеред усіх Українців в Америці, вписали себе в члени сеї орґанізації і установили вкладку для дійсного члена по 1 доляров в рік. Звичайний член має обовязок бути рівночасно орґанізатором в своїм окруженю, а спомагаючий член дає лише датки на вдержанне радіо-програми. Тимчасове бюро Українсько-Американської Радіо-Орґанізації поміщається в Ню Йорку, в домі під ч. 30 Іст 7-ма вул., а його провадить секретар гр. Семен Демидчук. Касієром вибрано гром. Петра Задорецького з Асторії, Н. Й., а головою гром. Йосифа Букату з Перт Амбою, Н. Дж. Контрольорами вибрано громадян: Андрія Ґелу і Петра Костіва з Джерзи Сити і Стефана Дембицького з Перт Амбою. Комітетови припоручено розглянутися сейчас за відповідною радіо-стацією і видати поклики до громадянства.

Учитель (до ученика): Івась Підзінський, скажи мені, де ти маєш серце?

Ученик (мовчить).

Учитель (кладе йому руку на груди): Чи не чуєш тут ударів?

Ученик: Ні, удари чую трохи нижче, з другого боку.

Юра Шкрумеляк.

В ОСВІТІ ПЕРЕМОГА.

Раз народній мудрець у час війни й крамолів,
Коли ввесь світ стояв без волі і без прав,
В хоробу впав важку — й своїх синів-соколів
На слово батьківське у вечері візвав.

— Сини мої! — він так сказав з болізни одра —
Вас двох я маю лиш, два ока в голові; —
Щоб ясним був ваш ум, душа щоб була бодра,
Про це я дбав завжди у батьківській любві.

— Тепер я чую вже, що світ прощати мушу
І що небаром вже покину, любі, вас, —
Великий біль мені стискає серце й душу,
Що без опіки вас залишу в лютий час.

— Та щоби крихту хоч душі своїй влекшити,
І сумніви важкі прогнати з серця пріч,
Я прошу вас обох, серця свої відкрити,
Хай образ ваших душ побачу ще в цю ніч...

— Пізнали дещо ви із життєвої тайни,
Причину і мету відвічної борні,
Ви бачили людства весь поступ незвичайний
І світлі і лихі свого народу дні...

— Памятайтеж тепер сини мої кохані,
І за часок мені подайте ви одвіт, —
Котра найбільша міць в людськім океані?
Що ставить і рядить, — зміняє людський світ?

— Що в гору підніма народи і держави?
Що креше тайну міць із заспаних сердець?
Що може наш народ повести ще до слави —
І мукам всім його вчинити враз кінець?

— Ідіть, подумайте і в північ знов прийдіте —
Й окремо кождий з вас хай дасть мені одвіт, —
Хай знаю, чи дарма навчав я свої діти, —
Чи мій життєвий труд приніс солодкий плід!

Так сказав він. Сини подалися без слова,
Той в двері ліворуч, а другий праворуч, —
Мудрець остався сам, з ним самота-немова,
Він все її любив у час житейських туч.

А як ударила дванацята година,
Втворились двері враз, тай увійшли сини;
А в кождого в руці горіла смоловина,
Що нею путь собі значили в ніч вони...

І мовив старший син: — Витай нам, батьку милий!
Ось відповідь моя: — цей ясний смолоскип!...
У СВІТЛІ — В НІМ ЛИЩЕ є та найбільша сила,
Найбільша міць у нім, без змази і без хиб!

Полодший мовив так: — І я, мій батьку любий,
Як бачиш, відповідь приніс таку саму:
Лиш світла ясна міць вратує нас від згуби,
Воно одно затре ворожу силу-тьму!...

Зрадів старий отець, всміхнувся добротливо
І в радости своїй так мовив до синів:
— Життя свойого дні кінчаю я щасливо,
Бо бачу — кождий з вас, мов колос той доспів.

— Бо бачу в вас, сини, велике розуміння,
Бо бачу, чим горять в вас юнії серця, —
Світліше сонця в вас у душах мерехтіння —
О, ваша відповідь є гідна мудреця!

— О, так, мої сини! У світлі міць велика,
Що крушить всяку грань і перешкоди всі!
У кого ясен дух, той силен є владика,
І йому не страшні ні списи, ні мечі...

— Хоч би й гнобив нас враг і закував в кайдани,
Й насилою узяв від нас усе добро,
То не трівкий той біль, не вічні наші рани,
Як ясне світло в нас у грудях зацвило!

— І хочби всі враги і всі гармати світа
Безсилних нас ось тут, мов муром, обвели, —
Як свідомости міць розбудить в нас освіта,
Ми замки їх зірвем, зруйнуєм їх вали!

— Прощайтеж, діточки, — я йду до свого Бога!
Мені ви іспит свій здали в ту ніч як слід...
„В ОСВІТІ І ЗНАННІ Є ЗБРОЯ Й ПЕРЕМОГА!"
Це поневоленим усім ви голосіть!

Таку науку дав синам мудрець великий —
І той завіт вони понесли людям всім.
Лунав із світлий клич крізь зойки, стони й крики:
„Освітою з ярма увільниться ваш дім!"

І хто послухав їх у час біди й негоди,
Той серце осінив і скинув вниз ярмо.
Лиш світлом до добра дійшли усі народи,
Тим світлом ми також врага побідимо!...

ТАМ ДЕ КРАДУТЬ ЗЕМЛЮ.

Дописувач ленінградської „Красно-ї Газет-и" цікаво описує звичаї чебоксарської країни над Волгою. Там ще донині заховалися останки Гунів, яких предки тому богато століть упали в Європу. Між тим народом до нині заховалися деякі цікаві чудноваті звичаї. Дописувач пише:

„Пізно вечером підчас подорожі самітною лісовою дорогою стрінули ми „тройку" в повному розгоні, богато прибрану срібними дзвіночками. Мій товариш подорожі замітно занепокоївся та підогнав коня, щоби звяв на бік. За хвилиночку „тройка" промчалася попри нас і скоро зникла нам із очей у мряці. Ми знову виїхали на дорогу.

— Ідуть красти землю!" — рівнодушно сказав мій візник і швигнув коня.

— Красти землю?

У відлюдних селах Чувашської республики ще й до сьогодні заховався дивний звичай, який нині серед людей лише викликає сміх. Колись зате викликав криваві бійки між поодинокими селами. Люди одні в одних крадуть землю з поля. Незвичайність тієї операції основується в тому, що її треба виконати з якоюсь характеристичною парадою — із вином, дзвіночками, скорою „тройкою", а мусить її доказати найсміливіщий та найгарніший парубок у селі. Коли якесь село, що лежить у нерожайній околиці, повірить, що требаб „украсти землю" з грунтів іншої громади, то задля цього вибирають у селі найскорщу „тройку" та найсміливішого парубка. Тройку прикрашують стяжками та дзвіночками, а парубок відїздить нічю у богате село. Має з собою гармонію, вино та рискаль, а інші селяни супроводжують його бажаннями, щоби йому пощастило. Коли дістанеться на місце, обідс „тройкою" поле та задержиться. Парубок зіскакує з „тройки", викопує рискалем яму та до неї наливає вина. Потім накидає чужої землі на свій віз і скоро вертає до дому. Праця вдалася і добрий врожай — вірять селяни — переходить на вбоге село.

З ЖИТТЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

НІЧ НА ПІДЛОЗІ В КОРИДОРІ.

Запросили на Жовтневі свята робітники 3. друкарні разом з райшефтовариствами Петрівського району 12 селян з підшефного району села Козинець. Представник райшефтовариства довго добивався від Сельбуду ордера на 12 ліжок. Нарешті ордер виписали, гроші заплатили і 12 селян після дня перебування в Києві 6. листопада спокійно переночували в Сельбуді. Другого дня вдень — на демонстрації, ввечері — на незабутній для селян виставі в театрі ім. Франка.

Але як же здивувалися селяни-гості, коли, прийшовши до Сельбуду 7. листопада вночі, вони залишилися без місця для ночівлі, бо... Сельбуд продав їхні ліжка...

Всю ніч запрошеним гостям довелося проспати на підлозі в холодному коридорі, на східцях, поки не почало розвиднятися. Перемерзлі селяни, недовго чекаючи, пішли до підшефного конвойного полку, що на Петрівці. Червоноармейці гостинно зустріли дорогих гостей.

Робітники 3. друкарні, червоноармійці конвойного полку, не кажемо вже про самих селян, надто обурені з головотества Сельбуду, який дістав гроші, примусив селян спати на підлозі.

Робітники 3. друкарні разом з червоноармійцями категорично засуджують вчинок Сельбуду й вимагають відповідних орґанізаційних висновків у цій справі.

(„Пролетарська Правда", Київ).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Союзовий відділ на інвалідів.

На річнім мітінґу Товариства „Дарахівщина", від. 275 У. Н. Союза в Джерзи Сити, ухвалено одноголосно виасиґнувати з каси товариства $25 на допомогу українським інвалідам у Львові.

Гроші вислано до краю через Обєднанне.

—o—

ЛИТЛИ ФОЛС, Н. Й.

На Рідну Школу.

На допомогу Рідній Школі в старім краю зібрано $7.75 з розпродажі календарів, а $9.60 дрібними жертвами. Збирали: Д. Поцинтилюк і Т. Стриєк.

Разом вислано до Обєднання $17.35.

—o—

МЕНВІЛ, Н. ДЖ.

На інвалідів.

З віча, яке відбулося дня 1 грудня в память відродження державности на Західній Україні, було чистого доходу $20, які призначено на інвалідів і вислано до Обєднання.

—o—

РУТЛЕНД, ВТ.

Замісць різдвяних желань.

Громадянин Іван Кінах переслав до Обєднання як кождого року так і цього свою коляду на Рідний Край, а то $4 на „Просвіту"; а по $3 на Рідну Школу й інвалідів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЗІ СПОРТУ.

РОЧЕСТЕР, НЮ ЙОРК.

Побіда Українця, професійного боксера.

ROCHESTER DEMOCRAT AND CHRONICLE, January 28, 1930, пише:

HALAIKO KNOCKS OUT PHIL VERDE.

Steve Halaiko, Auburn's lightweight pride, battered lionhearted Phil Verde down into the resin dust of Convention Hall before a roaring, franfic throng of 2,500 last night.

Transformed suddenly from a mild-mannered, jabbing stripling terror, Halaiko sent Verde reeling to the canvas six times in three furious rounds in the face of withering volley of leather, before Referee Short reached over to help the little Italian game cock to his feet after he had been clubbed into a state where it would have been inhuman to let the carnage continue.

Rushed off his feet in a cyclonic opening stanza by his chunky rival, Halaiko, apparently facing the best man of his meteoric career, blazed forth with a two-fisted fire in the second session that spilled Phil three times and left him an easy prey for a third-round slaughter. A marvelous workman, who did not waste a single motion once he stung his foe, "Dazzling" Steve stormed all over Phil at the beginning of the third round, driving first left, then right, sharp and straight to the jaw. The end came after just 48 seconds of the third round and in that short space of time Verde had tumbled to the floor three times, groggy, leg weary, and his brain in a whirl.

It was a smashing, convincing triumph for Halaiko, one that labeled him a true marvel of the ring. It was his tenth consecutive victory as a professional and his third technical knockout.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписана, складаю сердечну подяку УНС за уділення мені 75 долярів допомоги з фонду допомогового. Мій чоловік уже довгі літа невилічимо хворий, а я з трома дітьми терплю страшну біду й тому допомога Союза стає для мене великим порятунком в тяжкій біді.

Так само дякую урядникам 16-го відділу УНС за те, що вони помагають мені та діточкам.

Юлія Кирпчар,
Спрінґ Валей, Н. Й.

—o—

Я, нижче підписаний, складаю сердечну подяку Головному Урядови Українського Нанародного Союза за скоре виплачення мені посмертного по моїй дружині Анні Бутрин, котра вмерла дня 25 листопада 1929 року.

Так само дякую урядникам і членам товариства Любов, від. 45 У. Н. С., і всім приятелям і знайомим, що цвітами, письмом чи словом віддали послідну прислугу покійній моїй дружині, а мені і синови виявили своє співчуття.

Василь Бутрин, муж;
Йосиф Бутрин, син.
Філаделфія, Па.

Коломан Міксат.

БАРАНЧИК.

(З мадярського).

Зачну з того дня, коли то в Бодоці дзвонили проти хмаролому. Сіромаха Йосип Чурі мав руки повні міхурів, заки прогнав з обиду чорний Господній гнів, що блискавками, наче стяжками, оброблював хмари.

Все віщувало, що наближається божий допуст: гуси сполошилися серед сну, злетіли та кричали, дерева згиналися зі скрипотом, вітер змітав пил по дорогах і крутив ним високо у воздусі. Жовтий пісок Чекиних вилетів на стріху та там пів, коні іржали в стайні, а наполошені вівці на дворі тулилися до купи.

Одначе звук дзвона, що так величньо звучав серед хуртовини, відвернув небезпеку аж до невеличкого дощу, що впав не так на шкоду, як на пожиток.

Примарливо прилягла пшениця, а кукурудза знову піднялася, небо помало вияснилося, лише розгукані води Бадю, який виступив із берегів, скоро та з шумом котилися попід огороди тай так пригадували, що вгорі в околиці Майорноку. Чольто було градобиття або навіть хмародім.

— Ну, коли тепер потік не розіллється та не забере Бодочан наче хомяків, то направду щастя, що це католицьке село — в евангелицькій околиці.

Беріг залюднився, а тут то там появилася лопата або мотика. Старий Шовш Павло приніс і гак. Господарі пустили воду до потока рівцями. Коби тільки це вернулося її ще більше! Водою плили дранщі, двері, ріжні домашні причандали, кощі, снопи та віконні рами. (Вода забрала десь цілі хати!). Потім надплила скриня, а за нею несли філі якийсь чотирогранний предмет.

Місячне сяйво саме там заблукалося. Була це скриня в тюліпани розмальована, а на ній, наче на диво, гарненько на віку сидить баранчик.

Коли так вітер жене її до берега, можна від Тот-Перне Яношових зовсім добре бачити, як сидить на задних ногах, а передніми держиться. Має гарну оксамитну вовну, на плечах дві чорні латки, а на шиї червону стяжечку. Хтось видно дуже любив його! Сидить на розгойданій скрині так терпеливо, наче пробудився із власної волі, а коли й часом замекає, то лише з голоду. А тут може також напитися, коли глупа скринька вдарить об скриньку, що плине перед нею. Вона не так далеко... а там завертає біля стодоли Періквих. Тож плили, стара скрине!

Хвилину гляділи, чи не покажеться на закруті, та вже її не побачили. Певно проковтнула її глибінь, або гаком виловив її Шовш Павло... як рано покажеться.

Та старий Шовш каже, що був там щоправда, одначе нічого не бачив. Воно могло би бути, і правда, боже це говорять така поважана людина, громадський радний, а на рік, як доживемо, в той час буде війтом.

Та коли вже мова про того баранчика, то цікаве лише те, що тоді, як на горішнім кінці щось про нього знають, гине його слід біля Шовшового городу, а на долішнім кінці села вже його не бачили.

А скільки тут лихих язиків, ті зараз другого дня ледви відпочали собі і то при подячнім богослуженні, коли слинили листки молитовників, коли мали радше дякувати Господеві, що не зіслав кари на село... замість щоби рознести на язиках наче на лопатах честь інших. Зараз стали підозрівати Шовша Павла: лише він сховав скриню, ніхто інший!

Перешіптувалися, шушукали (хто це собі таке висисає з пальця?), що було в цій скрині стільки то й стільки старих срібних талярів.

Що правда, то правда, але няний Юрко Мочик, як тут був недавно, згадував щось, колиб не мав замкненних уст... Хто це знає? Та щодо тих срібних талярів, то це лише пуста балаканина.

Не було в тій скрині ні сотика, а (сьогодні вже знаємо це) була там виправа майорноньської Онисі Бальо: три перкалеві спідниці, кожда з чотирма лямівками, шість одиликових хустин, дві хустки на плечі, корсетка зі срібними запинками, десять батистових сорочок, крім того кожушок, новісенькі, вишивками прикрашені черевики., це навіть без підківок. Бідненька Онися! Бальо мала в тій скрині весь маєток! Колиж повінь забрала вартівників домик, забрала також подружжа. Без виправи не могла би на посміх до престола. Вже мала все, а як тяженько в наймах складала це собі шматочок до шматочка. Було б потребувала діждатися виноградних жнив, як їй сказав останньої суботи суджений — але тепер то це вже буде коли-небудь ніколи.

Направду, смуток проковтнув би хату Михайла Бальо, колиб яку мав. Онися мало що не виплаче собі ясних очей, а повинна би вспокоїти небогу Варку, якій пропав її баранчик, пестренький Цукрош, з яким бавилася та спала... Добре, що той облудний Бадьо залив і леваду... Баранчика нема, то нема кому пасти на ній шовково-мягку траву, любий, дорогий Цукрош пропав...

Як гарно махав хвостиком, як сваволив іще останнього дня на сонці, лизав Варчину долоню, глядів на неї ніжно тихими очима, начеб відчував, що бачить її востанне! А що, як найдуть його та принесуть назад?

За кілька тижнів прийшла вістка про якусь пливучу скриню, що на ній сидів баранчик так уперто, начеб шукав Варки. Бачили цю скриню в Чольті, тай у Бодоці, куди її так коло півночі занесла розгукана ріка. Ну, коли так, коли це правда, то це міг бути лише маєток Бальових дівчат! Бальо Михайло таки зараз вибрався в дорогу. А він таки відшукає справедливий маєток своїх дочок, колиб навіть мав ноги виходити по самі коліна.

І так у Бодоці пригодилася ганьба, що перешукували хату найповажнішого горожанина. Боже, таж закон великий пан! Був там сам війт і десятник, бо Бальо, як зачувати, звернувся до зверхности. Та не мав щастя. Не найшли нічогісінько в Шовшовій хаті. Бальо вертався до дому понурий. Дочки вийшли напроти нього.

— А що, найшли ви баранчика? — спиталася тривожно Онися. Ах, я могла би скорше питатися про скриню! Певно зомліла би, колиб нараз почула, що найшов її.

— Ані баранчика, ані скрині. А війт усе переглянув у того, на кого маю підозріння.

Розповів докладно, що знав. Онися крутила гарною головкою, не могла вірити йому.

— Ви, як їхали при нім силою; тепер я, слабша від вас, піду, а хитрощі будуть моєю зброєю, — сказала вперто.

Лише дитина не сказала ні словечка, а й вона там була: найслабша.

Цілий тиждень там Онися ходила, шукала, глядала, докладно випитувалася; була й у Голоні, де Шовш Павло має віддану дочку, чи там припадком не є її річи? На жаль, нічого не найшла, бо вкінці занедужала, що мусіли по неї виїхати возом до Бодока.

А щож, колиб була вибралася в дорогу, правда, непередягнена й отверто, не з пальцем, лише голіруч?

Треба вже було тепер позбутися всякої надії. Шкода було в тій справі покласти навхрест навіть стебло соломи: без потреби це погрішилося би. Бідненька Онися втратила не лише віно, але й здоровля.

А як по неї їхали возом, обложеним периною та подушками, взяв старий зі собою також Варочку, хай також побачить трохи світа. Їй вже вісім літ, а ще ніколи не була поза селом, держеться лише матері... та що це я говорю, возож біднятко вже давно не має неньки!

Жах був тоді більший ніж недуга, бо боялися, щоби на возі не розтряслася й усі троє йшли пішки довгою, каменистою дорогою та хотіли посідати аж біля дзвіниці. Онисі йшлося так легенько, що будлаб ішла аж до самого дому. Бог свідок, що шкода воза! А як скрутить від горба Гергеєвих, вийде напроти них за стодолою Конізалевих ціла зверхність із радними, між ними Шовш Павло, святочно зодягнений в новий кожушок, що йому на привязках звисав із плечей. Правда, сьогодні посвячували тут нову церкву.

— Глянь, Варочко! Приглянься добре цьому довговолосому чоловікові — шепотом говорила Онися сестричці — цей взяв Цукроша.

Саме дійшли до радного дому, а що Франц Шанта Радов сказав, що на крівлю треба би дати новий острішок, пристали та як знавці приглядалися пуженій крівлі.

Варочка боязко гляділа на того чоловіка, а великі сині очи її залилися сльозами.

— Не сіпай мене! — розсердилася на неї Онися та пустила її руку.

— Та я не... лише я захиталася... мені здавалося, наче бачу Цукроша, як біжить до мене у воздусі.

Тимчасом і вони дійшли до радного дому. Михайло Бальо поздоровив „Слава Ісу" тай далі йшов із Онисею. Та ця дурненька дитина підійшла ближче аж до громадки та заговорила вкінці до того страшного чоловіка.

— Дядьку — сказала дзвінко та спокійно. — Віддайте мені баранчика!

Шовш Павло глянув на неї похмуро, а потім погладив собі ззаду сивіюче волосся, зіпните ззаду гребінем та спитався приязно:

— Якого баранчика, дівчинко?

— Мого баранчика Цукроша з двома чорними латочками на плечах, із червоною стяжечкою на шиї. Таж ви це дуже добре знаєте...

— Я ніколи не бачив твого баранчика — сказав видимо в розпуці — забирайся відсіля, кажу...

І обернувся до громадського представництва:

— Це вже направду стара крівля, пане війте, тому тече...

— Тече — але вашою стріхою, як бачу, також добре затікає. Коби лише не була дедірава, пане Шовш.

Пан радний зачервонівся наче бурак на цей війтів натяк.

— Присягаюся, пане війте, що в тій справі з тим баранчиком...

Дитина здивовано гляділа на це, а ось цей чоловік схвильовано пересунув кожушок назад, випростував руку та підніс до неба два товсті пальці.

— Присягаю перед вами, тут під голим небом, перед живим Богом.

Шнурок від ковніра звільнився при порушенні, сам розвязався і тяжкий, новий кожушок помало зсувався на землю, аж нараз з боку впав на землю. Варочка з криком найшлася при ньому за одним скоком. Усі гляділи на неї. Бальо і на язиці старого Шовша Павла завмерла присяга, тай добре, що завмерла.

— Цукроше, мій баранчику! — бідненька дівчинка. Схилилася, притиснула голівку там, де було видно на підшевці дві чорні латочки...

Ціла підшевка, це була вміла робота кушніра, з виправленої баранячої шкіри, одначе відома середуща частина була найважніша, а маленька Варочка Бальо вмила її ще чистіше сльозами.

Батько (до синка): Я обіцяв, що дістанеш від мене на ялинку байсикел, як будеш добре вчитися, а ти приніс лихе свідоцтво! Щож ти вчився весь час?

Син: Я вчився їздити на байсиклі.

—о—

— Чого ти так усе бєш твою жінку?

— Бо бачиш, вона все й все каже, що нещасливо вийшла замуж!

—о—

Хитрий господар (до поета): Коли випроваджуєтеся, а не платите мені комірного, то бодай напишіть мені посвідку, що ви мені винні ці гроші.

Поет: Ага! Я розумієся на таких штучках! Вам розходиться лише про те, щоби потім мати мій автограф, який колись моггимете продати за гарні гроші.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

YOU KNOW WHY --- They Never Start to Build Until After You ...   Drawn for this paper By Fisher

